

CZU 821.162.1.09(092) Tokarczuk O.

OLGA TOKARCZUK ÎN ISTORIA LITERATURII POLONEZE

OLGA TOKARCZUK IN THE HISTORY OF POLISH LITERATURE

Angela Hăbășescu, Natalia Luchianciuc

Abstract: *In this article is described Olga Tokarczuk's life and work, the Polish writer, who was awarded the Nobel Prize for Literature in 2018. The author's publications are described which can be found in the collection of the USARB Scientific Library.*

Keywords: *Polish writer, Olga Tokarczuk, the Nobel Prize in Literature 2018, Scientific Library USARB collection*

„Proza Olgăi Tokarczuk, caracterizată prin descrieri poetice dense și o amplă perspectivă metafizică, este o încercare de a povesti realitatea, de a o numi și de a acționa împotriva entropiei lumii”.
Constantin Geambașu

Premiul Nobel este unul dintre cele mai prestigioase premii internaționale acordate pentru cercetări științifice, invenții deosebite, pentru o contribuție majoră în domeniul culturii sau pentru dezvoltarea societății. Acest premiu a fost creat de inventatorul, omul de afaceri suedez Alfred Nobel (1833 - 1896), care, în testamentul său, a întemeiat o fundație cu scopul ca veniturile imensei sale averi să fie oferite în fiecare an „sub formă de premii celor care, în anul precedent, au adus cele mai mari servicii umanității”.

Aceste premii sunt cele mai importante distincții care de mai bine de un secol se acordă oamenilor de știință. Se acordă anual și Premiul Nobel pentru Literatură. Este decernat un autor din orice țară care a produs „cea mai remarcabilă lucrare într-o tendință idealistică”. „Opera” în acest caz se referă în general la opera autorului ca un tot, nu la o lucrare individuală, deși aceste lucrări sunt uneori citate în decernări. Premiile se decernează în fiecare an la Stockholm, capitala Suediei. Acordarea Premiului Nobel pentru literatură este unul dintre principalele evenimente din lumea culturii. În fiecare an apare întrebarea, oare cine va primi acest premiu înalt. În majoritatea cazurilor, Premiul Nobel este acordat autorilor onorați. Cărțile acestor scriitori au fost incluse în programele școlare și universitare, au avut și au încă o influență puternică nu numai asupra culturii, ci și asupra vieții politice și sociale a multor țări.

Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în anul 2018 este nominalizată **Olga Nawoja Tokarczuk** (n. 29 ianuarie 1962, Sulechów, Polonia), psihologă și scriitoare poloneză, considerată una dintre prozatoarele cele mai interesante și mai apreciate ale generației sale, cărțile semnate

de ea fiind adevărate bestselleruri. Opera sa acoperă o paletă amplă de genuri: poezie, roman, proză scurtă și eseu. Provine dintr-o familie de profesori, tatăl ei lucra și ca bibliotecar. Olga Tokarczuk a citit aproape tot ce se putea citi din acea bibliotecă, acolo și-a descoperit „apetitul” pentru literatură. Curioasă să cunoască cât mai multe despre diversele dimensiuni și semnificații ale ființei umane a studiat psihologia la Universitatea din Varșovia (1980-1985), înainte să devină romanciera cea mai citită de către polonezi, de la sfârșitul secolului al XX-lea.

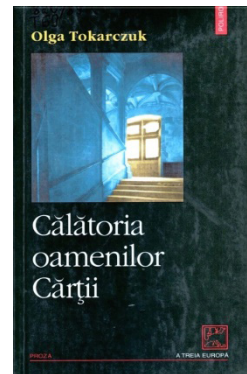
Prozatoare și eseistă de succes, bună cunoscătoare a științelor oculte și iubitoare de filozofie, debutează pentru prima dată în anul 1979 în revista „Na przelaj”, unde sub pseudonimul de Natașa Borodin își publică prima nuvelă.

În anul 1993 apare volumul „Călătoria oamenilor Cărții”, semnat de tânăra prozatoare Olga Tokarczuk, căruia i s-a decernat premiul Societății Editorilor Polonezi pentru cel mai bun debut în proză. Romanul a fost tradus în mai multe limbi. În pofida orientării predominant postmoderne în literatura ultimului deceniu, autoarea se îndreaptă în trecut, plasând acțiunea romanului său în secolul al XVII-lea, într-o Franță confruntată cu numeroase conflicte de natură religioasă, făcând totodată numeroase trimiteri la epoca medievală. Elementele referitoare la inițiere, magie, alchimie, miracol, mit și legendă asigură de la bun început o aură încărcată de puternice conotații romantice. Obiectivul călătoriei pe care o propune autoarea este *Cartea*, care, în țesătura narativă a romanului, capătă numeroase valențe simbolice: element unificator prin sacralitatea și înțelepciunea sa, sursă de descifrare a enigmei vieții, descriere poetică a realității, imaginea unei lumi perfecte și stabile, o promisiune a schimbării.

Traducerile acestui roman se regăsesc și în colecția Bibliotecii Științifice: „Călătoria oamenilor cărții” (Iași: Polirom, 2001), intrată în colecție în anul 2016 și o traducere în limba ucraineană „Мандрівка людей книги” (Львів : Літопис, 2004), care a fost adusă în dar Bibliotecii Științifice în anul 2009 de către un grup de studenți de la Facultatea Limba și Literatura ucraineană, actualmente Facultatea de Litere, USARB.

Cu trei ani mai târziu apare al doilea roman „E. E.”. Romanul poartă în titlu inițialele eroinei sale, unei tinere pe nume „Erna Eltzner”.

A treia carte a Olgăi Tokarczuk „Străveacul și alte vremi”, menționată de critici drept cea mai impresionantă reușită a autoarei, este o alegorie epică despre puterea distructivă a timpului. Romanul are în centru destinul locuitorilor unui mic sat polonez de lângă Kielce, urmărit pe parcursul a peste optzeci de ani, dinainte de primul război mondial până spre sfârșitul perioadei comuniste. Olga Tokarczuk încearcă să opună acestei istorii traumatizante refugiul în mit, combinând finețea observației psihologice și forța narațiunii. „Străveacul și alte vremi” este fără îndoială eceasta: o lume cu toate attributele vieții reale. Se naște, persistă în timp, apoi se descompune și moare. Viața și moartea se

pătrund atât de inextricabil încât nu pot fi delimitate. Ceea ce le salvează de la inexistență, adică de la uitare, este miraculosul... „Străveacul și alte vremi”, spațiu de timp totodată, miracol și realitate contopite, devine o carte a căutării și regăsirii definitive” – scrie în postfață la acest roman traducătoarea Olga Zaicik, născută în Polonia, dar stabilită mai târziu cu traiul în România. În colecția Bibliotecii se regăsește această roman, editat la Iași, editura Polirom în anul 2002. Această lucrare este o donație de la Ambasada Poloniei din anul 2005.

Proza Olgăi Tokarczuk, caracterizată prin descrieri poetice dense și o amplă perspectivă metafizică, este o încercare de a privi realitatea, de a o numi și de a acționa împotriva entropiei lumii.

Printre ultimile lucrări se numără romanul „Rătăcitorii”, apărută în octombrie 2007. Tokarczuk a lucrat la el 3 ani. Autoarea ne amintește că majoritatea notițelor au fost făcute în timpul călătoriei: „Dar nu este o carte despre călătorii. Nu se găsesc în ea descrieri ale monumentelor și locurilor frumoase. Nu este niciun ghid de călătorii, și nici reportaj. Am vrut mai degrabă să revizui ce înseamnă să călătorești, să te miști, să te muți. „Care este sensul? Ce ne dă nouă? Ce înseamnă asta?”- scrie în introducere autoarea. În octombrie 2008 Olga Tokarczuk a obținut Premiul Literar NIKE pentru acest roman, cea mai prestigioasă recompensă literară din Polonia, după care a venit și recunoașterea internațională, cartea fiind tradusă în peste 20 de limbi.

Datorită scriiturii sale aparte, unde ineditul vine din bordare, din asociații surprinzătoare și în care călătoria intervine sub multiple fațete, Olga Tokarczuk a câștigat premii importante naționale și internaționale, cum ar fi Premiul Asociației Poloneze a Editorilor de carte, Premiul Fundației Kościelski (1997), Pașaportul Politicii precum și câteva nominalizări la Premiul Literar NIKE, de patru ori laureată a premiului Cititorilor NIKE. În 2008 este recompensată pentru prima dată cu acest premiu de către juriu. În 2010 Olga Tokarczuk a fost desemnată cu Medalia de argint pentru Meritul Culturii „Gloria Artis”. Comitetul Nobel de la Stockholm a acordat Premiul Nobel prozatoarei „pentru o imaginație narativă care cu pasiune enciclopedică reprezintă traversarea granițelor ca formă de viață”. Cărțile sale au fost traduse în zeci de limbi în toată lumea. „Nu aș vrea să intru foarte mult în discuții filosofice, însă pentru mine realitatea este ceea ce percepem cu propriii noștri ochi; ce vedem este ceva personal. Tot ce vedem, tot ce percepem cu toate simțurile noastre, cele cinci câte le avem...”, afirmă Olga Tokarczuk.

Referințe bibliografice:

1. TOKARCZUK, Olga. Călătoria oamenilor Cărții. Iași : Polirom, 2001, 204 p. ISBN 973-683-780-7.
2. TOKARCZUK, Olga. Mă neliniștește călătoria pe drumuri bătătorite [on-line] [citat 18 februarie 2020]. Disponibil: <https://www.scena9.ro/article/olga-tokarczuk-interviu-premiul-nobel>.
3. TOKARCZUK, Olga. Străveacul și alte vremi. Iași : Polirom, 2002, 288 p. ISBN 973-681-008-9.